

Osztályozás

025.45

Az ETO revíziója és az SRC-tervezet: összefüggések és visszacsatolás /UDC revision and SRC project: relations and feedback./ - VAN DER LAAN, A. - DE WIJN, J.H. = UNESCO Bulletin for Libraries, 28.k. 1.sz. 1974.jan.-febr. p.2-9.

Az ETO-t már régóta különféle irányból számos bírálat érte. Ennek ellenére 1970-ben fennállott az a remény, hogy az ETO-nak a gépesített információkereső rendszerekben való használhatóságát demonstráló kísérletek meggyőzik az UNISIST kezdeményezőit az ETO radikális változtatások nélkül is fennálló használhatóságáról és előnyeiről. Ez volt az oka annak, hogy a FID Központi Osztályozási Bizottsága /Central Classification Committee; a továbbiakban: CCC/, tehát az ETO-ért felelős szervezete, első lépésként kombinálni kívánta az ETO általános revízióját az UNISIST céljait szolgáló Szabványos Tárgykori Jelzet /Standard Reference Code; a továbbiakban: SRC/L/ tervezet megvalósításával.

Az ETO revíziója évtizedeken keresztül elsősorban a részletek finomítására irányult. A revízió másik lehetséges iránya a "felsőbb szint", az alapvető szerkezet, az ún. "szuperstruktúra" revíziója.

Ezzel kapcsolatban tisztán kell látni, hogy az osztályozásnak általában két lehetséges feladata, szempontja van:

a/ a csoportosítás és/vagy a felosztás, vagyis az összetartó fogalmak összekapcsolása és a különfélék elkülönítése;

* Az SRC és BSO rövidítések feloldásáról, illetve magyar megfelelőjéről ld. az ugyanezen füzet terminológiai rovatában megjelent összefoglalót.

b/ az így megkülönböztetett, illetve csoportosított egységek értelmes sorrendbe való elrendezése.

Mivel az utóbbi mindig kompromisszumokat igényel, természetes volt az a törekvés, amely elsősorban az első szempontból indult ki. Az emberi ismeretek fejlődése megkövetelte, hogy az ETO ezzel lépést tartson. Ennek érdekében szervezték meg és végezték rendszeresen az ETO revíziós munkáját /a cikk itt részletesen ismerteti és ábrával is szemlélteti e munka ismert szervezetét és módszereit/.

A szerkezetből adódó "helyhiány" és számos jogos bírálat miatt ennek ellenére már 1962 óta foglalkoznak az ETO általánosabb, szerkezeti revíziójával is. Ezt szolgálta a 4 főosztály felszabadítása és az ennek betöltésére irányuló javaslatok vizsgálata is. E javaslatok közül az látszik elfogadhatónak, amely a 4 főosztályt "Az ember és természeti környezete. Nyersanyagforrások. Tudomány és technológia általában" fogalomkörre kívánja igénybe venni és amelynek tanulmányozására bizottság alakult. Az utóbbi évtizedben emellett számos nagyobb területet átfogó /a cikkben felsorolt/ revíziós javaslat megvalósítására került sor.

Az 1971-ben az ETO és más indexelő nyelvek kapcsolatait vizsgáló nemzetközi szimpóziumon arra a következtetésre jutottak, hogy a FID-nek a jövőben az ETO "összekapcsoló" lehetőségeinek javítására kell figyelmét összpontosítania, és ennek megfelelően elsősorban a szuperstrukturát kell tökéletesítenie, a részletek revíziójával szemben. Egyidejűleg egyértelműbbé kell tenni az ETO tökéletesítésére irányuló munka szabályrendszerét. A FID kezdjen hozzá egy olyan átfogó osztályozás kidolgozásához, amely sekély hierarchiájú és amely alkalmas a különféle információkereső nyelvek összekapcsolására. Ennek kidolgozásától és jellegétől függően döntsenek arról, hogy az ETO szuperstrukturáját alapjaiban átalakítsák-e, vagy az így létrehozott "összekapcsoló" osztályozáshoz az ETO is úgy kapcsolódjon, mint bármely más információkereső nyelv.

Az SRC ilyenformán a FID elgondolásaiból indult ki. Két indoka volt az SRC kidolgozásának: a FID igénye az ETO új szuperstrukturájával kapcsolatban és az UNISIST igénye egy Átfogó Tárgyköri Rendszerezés /Broad System of Ordering; BSO/1/ iránt. Így szükségképpen a FID/CCC SRC-csoportjának feladatává tették e munkát, és ez a munkacsoport 1972-ben számottevő munkát is végzett az SRC lehetséges tartalmának kutatása, illetve az ETO revíziójára való felhasználhatósága tekintetében. Bevonták a munkába a FID/CR /Classification Research; Osztályozási Kutatások/ bizottság tagjait is.

A FID 1972-ben Budapesten tartott konferenciáján Nyílt Fórumon tájékoztatták a nemzetközi hallgatóságot az SRC-munkákról. Az elhangzott - részben az ETO-t, részben az SRC-t féltő - megjegyzések és bírálatok hatására úgy határoztak, hogy elkülönítik az SRC kidolgozásával és az ETO reformjával kapcsolatos munkákat.

A FID új SRC munkacsoportja az SRC megnevezését "Subject-field Reference Code"-ra/ változtatta. A munka célja - az UNISIST igényeinek megfelelően - az, hogy Átfogó Tárgyköri Rendszerezést hozzanak létre, amelynek céljai a következők:

szolgáljon a különféle /és gyakran nem kompatibilis/ információs rendszerek, szolgáltatások és intézmények egymás közötti kapcsolatának, "összekapcsolhatóságának" eszközeként;

legyen alkalmas tárgykörök és tárgyköri alcsoportok "címkézésére", megjelölésére, vagyis sekély indexelésére;

szolgáljon "referral"-eszközként^{2/} információforrások, tájékoztatói intézmények és szolgáltatások tárgyköri területének megjelölésével.

A munkacsoport kidolgozta valamely ismeretág tárgykörre nyilvánításának kritériumait. Megindultak a gyakorlati munkák is az SRC tárgykör-jegyzékének összeállítására.

Az ETO reformjával kapcsolatos munkák folytatására a FID/CCC új munkacsoportot alakított. A CCC és az ETO revíziós szakbizottságok 1973 januárjában tartott összevont értekezletén egyebek között az ETO tökéletesítésének következő szempontjait határozták meg:

az ETO fejlesztésében érdekeltek szorosabb együttműködésének megvalósítása; világosabb utmutatók és szabályok kidolgozása az ETO használatára;

más információkereső nyelvek, különösen tezauszok természetes nyelvű szókészletének fokozott figyelembevétele a revíziós munkák során;

az egyetemesség igényének a szuperstruktúra néhány szintjére történő összpontosítása; a szuperstruktúra alatt így lehetővé válik az ETO kombinációja más információkereső nyelvekkel.

Az általános elképzelések szerint a reformált ETO a következő szerkezetű lenne:

a/ az SRC-vel kompatibilis, tárgyköri ETO-jelzetekből álló, mintegy három hierarchikus szintet tartalmazó szuperstruktúra;

b/ közvetlen vagy visszatérő /"alosztás jellegű"/ további, részletes osztályozás.

A szuperstruktúra maga kétjegyű jelzetekkel megjelölt főosztályokból, háromjegyű jelzettel ellátott osztályokból és négyjegyű jelzettel ellátott alosztályokból állna. A szuperstruktúra használata mellett, a további, részletes osztályozásra nemcsak a kidolgozandó részletes táblázatok, illetve az alosztások nyújtásának lehetőséget, hanem más információkereső nyelvekkel történő összekapcsolás is.

^{2/} Ld. TMT, 20.évf. 9.sz. 1973. p.687-692.

Összefoglalva megállapítható, hogy bár az ETO reformjára irányuló munkálatok és az SRC kidolgozása szervezetenként elváltak egymástól, e két tevékenység között továbbra is van visszacsatolási kapcsolat és elvi összefüggés is. Az SRC-nek a megreformált ETO szuperstruktúrájaként való alkalmazása továbbra is lehetséges és indokolt elképzelés, de az SRC ettől függetlenül is, mindenképpen hatást gyakorol az ETO jövőjére.

" " "

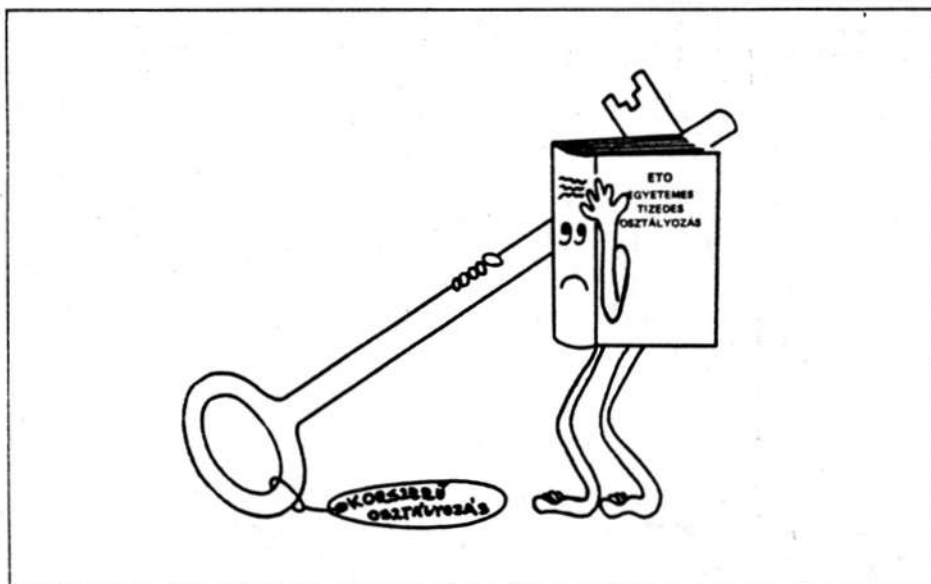
Egységes osztályozási rendszer bevezetésének lehetőségei az NDK tudományos könyvtáraiban

A szerzők abból indulnak ki, hogy a tezauszokra és deskriptorszótárakra épülő automatikus információkereső rendszerek mellett továbbra is kiemelkedő jelentősége van a könyvek és egyéb dokumentumok rendszeres, hierarchikus és lineáris osztályozásának. Röviden áttekintik az egységes osztályozási rendszerek kidolgozásának, illetve bevezetésének politikai, tudományos és gazdasági feltételeit. Legfontosabb feltételnek tekintik pl. az osztályozási rendszer egyetemességét, csoportosításának stabilitását. Az ennek hiányából következő hátrányokat a hagyományos segédtablázatokkal, részletes és kevésbé részletes kiadási változatokkal vélik kiküszöbölni, azaz lényegében felsorolnak néhány, a tizedes osztályozásban is adott lehetőséget. Miután röviden még érintik az egységes osztályozási rendszerek kialakulásának és külföldi bevezetésének kérdéseit, valamint a tájékoztatás és dokumentáció területén alkalmazott módszereket, arra a következtetésre jutnak, hogy egységes osztályozási rendszerül az NDK-ban kettős osztályozást vezessenek be. Eszerint központi osztályozási rendszerül, illetve segédeszközként a Szovjetunióban alkalmazott könyvtári-bibliográfiai osztályozás /BBK/ ötrészes teljes kiadását javasolják, minden tudományos könyvtárra nézve kötelező érvénnyel; a műszaki dokumentáció és tájékoztatás területén viszont - tekintettel elterjedtségére az adott területen és néhány szomszédos szocialista országban - az ETO felhasználását engedélyeznék, mint a BBK egységes osztályozási rendszerének egyik változatát.

/Zentralblatt für Bibliothekswesen, 88.k. 1.sz. 1974.jan.
p.1-11./

" " "

HASZNÁLJA ÖN A KIEGÉSZÍTÉSEK ÉS MÓDOSÍTÁSOK AZ EGYETEMES TIZEDES OSZTÁLYOZÁSHOZ C. FÜZETET AZ OSZTÁLYOZÁSI GYAKORLATBAN?

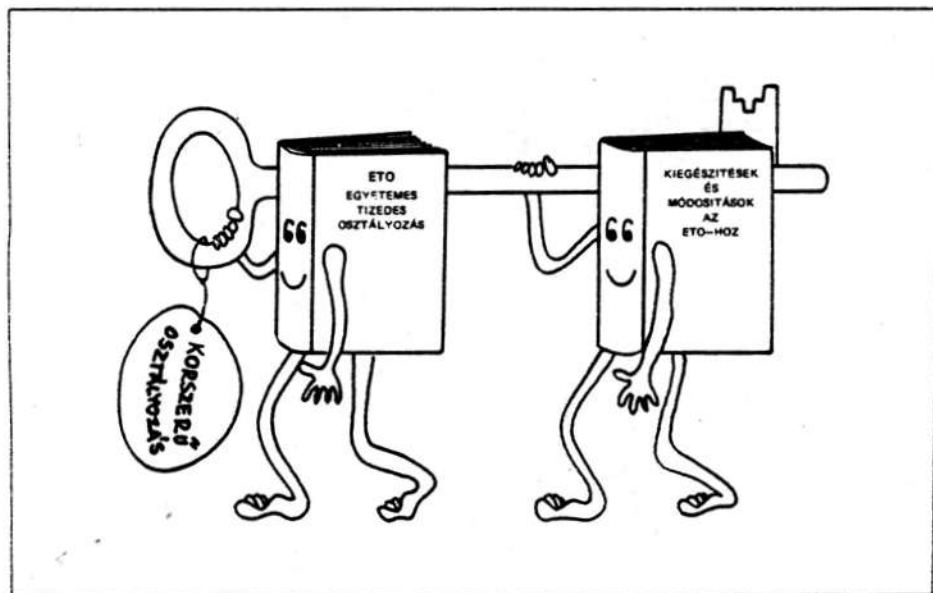
Az ETO magyar nyelvű teljes kiadásával párhuzamosan, 1968 óta folyamatosan megjelentetjük a Kiegészítések és módosítások az ETO-hoz című periodikus kiadványunkat, amely a FID angol nyelvű Extensions and Corrections to the UDC c. kiadványának magyar fordítása. Az eredeti angol nyelvű füzet megjelenése után 2-3 hónappal már megjelenik a magyar fordítás is, amelyet fokozott gonddal készítünk, ügyelve arra, hogy a terminológia a teljes magyar kiadásával egyező legyen.

Kiadványunk - mint az eredeti is - sorozati kiadvány, 3 év alatt kumulál 6 számot. A 8. sorozat 4. sz. füzeté éppen a közelmúltban jelent meg, s ennek kapcsán szeretnénk szíves figyelmét felhívni arra, hogy az előfizetésbe most is be lehet kapcsolódni. A 4. számtól kezdődően az előfizetési ár 350. -Ft. (A teljes sorozat előfizetési ára 710. -Ft volt.)

A korszerű osztályozási igények ma már többnyire megkívánják az ETO táblázatok használatához a Kiegészítések és módosítások figyelembe vételét. A fenti tény az is indokolja, hogy a teljes kiadás 42 kötetéből 25 kötetet a Kiegészítések és módosítások 7. sorozat 6. füzeténél alacsonyabb érvényességi szinten tudtunk szerkeszteni. Revíziós kiadásunkban majd ezek a füzetek is megjelennek, azonban - a teljes kiadás azonos szintje érdekében - csak a 7. sorozat 6. füzetének érvényességével.

A 8. sorozat használata tehát mindenképpen nélkülözhetetlennek tűnik az osztályozási gyakorlatban; a bővítések, módosítások már a 4. számig is szinte valamennyi főosztályt érintették, ezekből a legnagyobb mértékben a természettudományokat és az alkalmazott tudományokat. Ez utóbbi területről főként a bányászat, nyomdászat, élelmiszertartósítás, szilikátkohászat, színezékipar stb. bővült.

Kérjük a T. címet, hogy forduljon előfizetési igényével az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ Kereskedelmi Igazgatóságához levélben vagy telefonon. A kiadvánnyal kapcsolatos esetleges kérdéseire készséggel ad felvilágosítást a szerkesztőségi iroda a 336-309/194-es telefonon.

Módosítási javaslatok az ETO-hoz

(P-jegyzékek)

A P-jegyzék száma, kelte	A P-jegyzék tárgya	Fel szólalási határidő	Megjegyzés
P 74-12 /különleges/ 1974.máj.31. /1 p./	000 "Ideiglenes számok az ETO-ban"	1974.szept.30.	Új jelölési mód, mely az ETO-ban az egyelőre osztályozhatatlan fogalmak gyors, ideiglenes besorolására szolgál
P 74-13 1974.máj.31. /10 p./	303 A társadalomtudományok módszerei	1974.szept.30.	Csak az Ext.Corr.-ben való közzététellel válik érvényessé
P 74-14 1974.máj.31. /12 p./	620.1 Anyagvizsgálat	1974.szept.30.	Csak az Ext.Corr.-ben való közzététellel válik érvényessé
PC 74-15 1974.jun.30. /1 p./	Az Ext.Corr. 8:5/6 /1974.szept./ számával kapcsolatos helyesbítések és kiegészítések		Ervényes azonnal!
P 74-16 1974.jun.30. /9 p./	685.811 Játékkártyák	1974.okt.31.	Csak az Ext.Corr.-ben való közzététellel válik érvényessé
P 74-17 1974.jun.30. /4 p./	551.5 Meteorológia	1974.okt.30.	Csak az Ext.Corr.-ben való közzététellel válik érvényessé

A fel szólalási határidőn belül a P-jegyzékekkel kapcsolatos észrevételek beküldhetők az OMKDK ETO-szerkesztősége vagy az Országos Osztályozási Bizottság Titkársága /ELTE Könyvtártudományi Tanszék, 1053 Budapest, V., Pesti Barnabás u.1./ címére, lehetőleg 4 héttel a határidő lejártá előtt.

Kíváncsok, hogy az észrevételeket ne csak magyarul, hanem az eredeti P-jegyzék nyelvén is beküldjék a továbbítás megkönnyítése és egyértelműségének elősegítése érdekében.

Babiczy Béla